

Asia: VN/27452/2020-OM-548

Julkisuuslain salassapitoperusteiden uudistustarpeiden kartoitus

Lausunnonantajan lausunto

Mitkä ovat mielestänne nykyisten julkisuuslain 24 §:n salassapitoperusteiden kehittämistarpeet? Puuttuuko nykyisistä salassapitosäännöksistä jotain olennaista? Kuvailkaa ja perustelkaa kehittämistarvetta mahdollisimman konkreettisesti.

Salassapitosäätelyn muutostarpeita tulee arvioida valmiussuunnitelmien osalta. Voimassa olevan lainsäädännön valossa jää epäselväksi, mitkä osat valmiussuunnitelmasta ovat julkisia, vaikka kunta olisikin erikseen laatinut valmiussuunnitelmasta julkiseksi tarkoitetun asiakirjan.

Janakkalan kunnan näkemyksen mukaan julkisuuslain salassapitosäätelyn jatkovalmistelussa on tärkeää huomioida toimintaympäristön merkittävät muutokset, erityisesti teknologian kehitys ja Euroopan muuttunut turvallisuustilanne.

Kuntien näkökulmasta nykyinen säätelytapa on koettu monimutkaiseksi ja tulkinnanvaraiseksi, vaikka se toisaalta tarjoaa soveltajalle myös harkintavaltaa.

Jos julkisuuslain soveltamisalaa muutettaisiin mietinnössä ehdotetulla tavalla (Oikeusministeriön julkaisuja 2023:32, lakiehdotuksen 5 §), millaisia muutoksia tämä edellyttäisi salassapitoperusteisiin? Kuvailkaa ja perustelkaa muutostarvetta mahdollisimman konkreettisesti.

Kriittisen infrastruktuurin, kuten vesihuollon, jätehuollon, energia- ja sähköhuollon, ruokahuollon sekä ICT-palveluiden, järjestäminen tapahtuu kunnissa usein julkisomisteisten konserniyhtiöiden kautta. Näihin toimintoihin on kohdistunut tiedustelua sekä tietoverkkojen välityksellä että fyysisesti, ja myös sabotaasin mahdollisuus on tunnistettu. Nykyisessä turvallisuustilanteessa julkisuuslain soveltamisalaa ei tule ulottaa yhteiskunnan kriittisistä toiminnoista vastaaviin julkisomisteisiin konserniyhtiöihin ja yhteisöihin.

Oletteko tunnistaneet tietojen tai asiakirjojen salassapitoa koskevaa erityislainsäädäntöä, joka on ristiriidassa julkisuuslain salassapitosäännösten kanssa? Jos julkisuuslain soveltamisalaa muutettaisiin mietinnössä ehdotetulla tavalla (Oikeusministeriön julkaisuja 2023:32, lakiehdotuksen 5 §), aiheutuisiko

soveltamisalan muutoksesta konkreettisia ristiriitoja nykyisen erityislainsäädännön kanssa tai tarvetta tarkentaa erityislainsäädäntöä?

Työsuojeluilmoitusten salassapito ei voi olla ristiriidassa julkisuuslain kanssa. Sääntelyä on tarpeen yhdenmukaistaa. Erityisesti tulisi ottaa huomioon työsuojeluprosessien luonne ja niihin liittyvä tiedon arkaluonteisuus.

Hankintatietovarannon kehittämisessä on esitetty, että julkisyhteisöjen ostolaskut julkaistaisiin Valtiokonttorin ylläpitämissä järjestelmissä. Janakkalan kunta pitää tärkeänä nostaa esiin, että osa ostolaskujen sisältämiin tietoihin saattaa liittyä salassapitoperusteita kansalliseen turvallisuuteen tai henkilötietojen suojaan liittyvistä syistä. Näissä tapauksissa salassapidon peruste kohdistuu usein yksittäiseen tietoon laskun sisällä.

Käytännön haasteena on kuitenkin se, että kunnissa käsitellään vuosittain arviolta lähes 10 miljoonaa laskutustapahtumaa. Tällaisessa mittakaavassa yksittäisten tietojen seulonta ja salaaminen manuaalisesti on käytännössä mahdotonta. Tämän vuoksi on syntynyt käytäntö, jossa koko asiakirja salataan, vaikka salassapitotarve koskisi vain yksittäistä tietoa.

Keskustelussa tulisi arvioida, onko tällaisissa laajamittaisissa asiakirjamassoissa perusteltua soveltaa yksittäistietoon kohdistuvaa salassapitoa, vai tulisiko kehittää ratkaisuja, jotka mahdollistavat tehokkaan ja tietoturvallisen julkistamisen ilman, että koko asiakirja joudutaan salaamaan. Tavoitteena tulisi olla tasapaino läpinäkyvyyden, tietosuojan ja hallinnollisen tehokkuuden välillä.

Alijärvi Pirjo
Janakkalan kunta